

bringes, skal jeg tillade mig kortelig at udtale, hvorledes min Betragtning af dette Spørgsmaal er, en Betragtning, som har ledet mig til at tage Sagen paa en noget anden Maade end den, hvorpaa den hidtil er taget i Rigsdagen. Der er et Ord, som bestandig har spillet en stor Rolle i denne Sag fra dens Modstanderes Side, og som man har stillet frem for derved saavidt muligt at nedslaae den, det er Ordet „Fæsternes Medieendomsret“. Jeg bør ikke benægte, at dette Ord for endeel Aar siden kan være brugt af enkelte af Sagens Forsvarere, men saameget er jeg vis paa at turde sige, at det aldrig er brugt af dem i en saadan ligesvem, directe Betydning som den, hvori man har opfattet det fra en anden Side, og efterat det i en Række af Aar har viist sig, at man søgte at opstille som en Hindring for Sagen, at deri skulde ligge et Begreb om Fæsternes Medieendomsret, have Sagens Forsvarere, saavidt jeg har kunnet følge med, undgaaet at bruge dette Ord. For multigen ved denne Sags Behandling nu i vor Tid at forebygge, at noget Saadant kommer igjen, vil jeg strax udtale, at Spørgsmaalet om Fæsternes eller deres Arvingers personlige Medieendomsret ikke behøver at drages frem; thi Ingen gjør Paastand paa en saadan Ret; det ligger udenfor Sagens hele Behandling. Det erkjendes, saavidt jeg veed, fra alle Sider, saavel af de varmeste Venner af en Lov om Fæstevesenets Afsløining som fra enhver anden Side, at de enkelte Fæstere eller deres Arvinger ikke paa nogen Maade kunne siges at have nogen personlig Medieendomsret i de paagjældende Fæstegaarde, og jeg erkjender saaledes, at der ikke kan være Tale om at bygge en Lov paa en saadan juridisk Ret for Fæsteren eller hans Arvinger. Dette stillet i Spidsen. Derimod paastaar jeg — og dette lader sig ikke benægte — at det, naar man tager Bondestanden som en Heelhed overfor Fæstegodsset i al dets Almindelighed, vel heller ikke kan siges, at der egentlig er nogen stærk eller stærk juridisk Ret tilstede for de Bedkommende; men der er alligevel en Ret, som jeg, for at undgaae al Misforstaaelse, hellere vil kalde en Ret, som Staten har overfor Fæstegodsset, en

Ret, som den ikke hidtil har tilegnet sig eller troet at kunne benytte overfor andre Eiendoms-gjenstande. Det har gjennem lange Tider, ligesiden danste Lov udfom, været fremsat som Lovgivningens Mening, at Fæstebondestanden havde en Ret til at opretholdes i Besiddelsen af Fæstegaardene; det gaaer igjennem hele Lovgivningen, især fra Slutningen af forrige Aarhundrede, idet Statsmagten ikke alene, hvor den udtaler sig i Motiverne til forskjellige af sine Love paa dette Omraade, men ogsaa i selve sine Love og Anordninger heelt igjennem er gaaet ud fra, hvad der betragtes som en anerkjendt Forudsætning, nemlig at Staten har en saadan Ret til at gribe ind i Forholdet mellem Jorddrotten og Fæstebønderne paa en Maade, der er beregnet paa at opretholde de Goder og Rettigheder, som man til enhver Tid vilde tilkjende Fæstebondestanden, overfor de forskjellige Forhold, som Tiden maatte bringe, saaledes at naar det til en Tid maatte findes, at de Garantier, de Betyggelsesmidler, som Staten i en tidligere Tid havde opstillet for Fæsterne, ikke længere efter den senere Udvikling sloge til, saa har Staten strax grebet ind med nye Lovbestemmelser for at hævde sin Overtieendomsret eller Medieendomsret — man kalde det, hvad man vil — sit Indseende med Brugen og Anvendelsen af Fæstegodsset. Det skulde synes ganske overflodigt at godtgjøre dette ved at anføre enkelte Kjendsgjerninger, idet disse ere blevne anførte saa ofte, at de maae forudsættes at være almindelig bekjendte, men jeg skal dog i Korthed erindre om, at naar man tager Forordningen 6te Juni 1769 for sig, vil man see, at dens Bestemmelser om, at Bøndergaardene ikke maatte blive øde, ere givne for at forebygge Bondestandens Formindkelse; at man, naar man tager for sig Forordningen af 21de Febr. 1702, vil see, at der allerede saa tidligt gives der Bestemmelser om, at de Bønderne i Eighed med andre Fæstebønder skulde nyde og bruge de Gaarde, Guse eller Boliger, som de have i Fæste eller faae i Fæste, med lige Ret og Frihed som disse. Forordn. af 19 Marts 1790 erklærer udtrykkelig og sætter strenge Straffe for Overtrædelsen af dens Bestemmelser, at den er givne